folklor/edebiyat, cilt:19, sayı:74, 2013/2

FİKRET DEMİRAĞ'IN ŞİİRLERİNDE YİNELEMELER

Hatice Kayhan*

GİRİŞ

Kıbrıs 1571'de Osmanlı İmparatorluğu'nun fethine kadar geçen zamanda pek çok devletin egemenliği altında yaşamıştır. Bu durum burada yaşayan halkın yaşantısına ve kültürüne büyük çeşitlilik katmıştır. Bu kültürel zenginlik doğal olarak Türklerin edebiyatına da yansımıştır. Böylece Kıbrıs Türk halkı kendi edebiyatını oluşturmuştur. Kıbrıs Türk edebiyatına baktığımızda bu yüzyıllarda bile çeşitli eserlerin verildiği görülmektedir (Serdar, 1992:2).

Ada, 1571'den 1878 yılına kadar Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altındadır. 1878'de Ada geçici olarak İngiliz idaresine kiralanmış ve 1925 yılında resmen İngiliz sömürgesi altına girmiştir. Bu durum 1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasına kadar devam etmiştir. 1963'te bu cumhuriyet dağılmış ve Türk ve Rum toplumları arasında büyük ve kanlı çatışmalar başlamıştır (Yılmaz ve Okumuş,1992: 3).

Edebiyat, bir toplumun üzüntülerini, sevinçlerini, kültür değerlerini kısaca yaşamını içinde barındıran zengin bir kaynaktır. Kıbrıs Türk toplumunun yaşantısını çeşitli kesitleriyle içinde barındıran Kıbrıs Türk edebiyatı, bu yönüyle Kıbrıs Türk halkını anlatmaktadır.

Kıbrıs Türk Edebiyatı'na genel olarak bakıldığında ilk ürünlerden günümüze gelinceye kadar ortaya konulan yapıtlar, yoğunluk açısından değerlendirildiğinde, Kıbrıs Türk

*Yrd.Doç.Dr., Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Öğretim Üyesi

Edebiyatı'nın şiir yönünde önemli bir gelişme gösterdiği görülmektedir (Kabataş ve diğerleri, 2006: 104). Bu yüzden şiir dilini anlamak için metinlerdeki dili anlamak ve incelemek kaçınılmaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada şiirleri incelenen Fikret Demirağ, 1940 yılında Lefke'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Lefke'de tamamlayan şair, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nü bitirdi (Yılmaz ve Okumuş,1992: 89). Enstitü'yü 1961'de bitirdikten sonra adanın değişik bölgelerinde ortaokul öğretmenliği yaptı. Kıbrıs Türk şiirinin son 40 yılının öncülerinden kabul edilen ve şiirlerinde derin duygu yoğunluğu görülen Fikret Demirağ, halkın anlayabileceği açık ve yalın Türkçe kullanmıştır. Pek çok şiir kitabı bulunan şairin aynı zamanda Yağmur Ağaçları adlı bir romanı, Şu Müthiş Savaş Yılları adlı bir anı kitabı ve Mehmet Kansu'yla beraber hazırladığı Kıbrıslı Türk Şiiri adlı bir antolojisi bulunmaktadır (Kabataş ve diğerleri, 2006: 104). Fikret Demirağ, Ada Türkleri içinde evrensel duyguları dile getiren, soyut şiirler yazan isimlerin başında gelir(Serdar, 1992:3) . Şiirlerinin bir bölümü Rumca, İngilizce, Bulgarca, Rusçaya çevrilmiştir (Yılmaz ve Okumuş,1992: 89).

Fikret Demirağ'ın şiirlerinin sözvarlığı zengindir. Sözvarlığı, sadece bir dilde birtakım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar ya da dilbilimdeki terimiyle göstergeler olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmelidir (Aksan,2006). Bu çalışmada, Fikret Demirağ'ın ulaşılabilen şiir kitaplarındaki şiirlerden örnekler seçilerek deyişbilimsel yönden incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmada Ünsal Özünlü'nün Edebiyatta Dil Kullanımları adlı kitabındaki sınıflama temel alınmıştır. Özünlü, (2001:129) Edebiyatta Dil Kullanımları eserinde şiirlerin deyişbilim açıdan incelenmesi ile ilgili şöyle der:

Şiir incelemelerinde sözbilimsel öğeler ve yinelemeler hem deyişbilim, hem de dilbilim açılarından büyük önem taşımaktadır. Şairler şiirlerinde çeşitli biçimlerde koşutluk kullanırken yinelemelerin de çeşitli biçimlerini işlerler. Bu yüzden, bir bakıma, koşutluk ile yinelemelerin birbirine yol açan öğeler olduğu düşünülebilir. Sözbilim, şiirdeki sözcük yapılarını ve kullanımlarını da incelenmektedir. Bağlantılı dillerden olan Türkçe, biçimbirim açısından incelenmeye değer bir dil olduğu gibi, biçimbirimlerin yinelemeleri ve sözbilimsel yöntemlerin kullanımları da Türk Şiiri'ni araştırmaya değer bir duruma getirmektedir.

Özünlü, Edebiyatta Dil Kullanımları adlı çalışmasında yinelemeleri sesbilgisel, biçimbirimsel, sözdizimsel ve anlambilimsel yinelemeler olmak üzere dört başlık altında ele almıştır. Bu çalışmada bunlardan biçimbirimsel yinelemeler incelenecektir. Biçimbirimsel yinelemeler kendi içinde şu alt başlıklara ayrılmaktadır: Bağlaç Yinelemesi, Önyineleme, Ardyineleme, Zıt Koşut Yineleme, Kıvrımlı Yineleme, Tırmanma, Zıt Yapılı Yineleme, Çok Ekli Yineleme, İkizleme, Koşut (Paralel) Yineleme, Çapraz Yineleme. Şairin ulaşılan kitaplarındaki şiirler incelenerek içerik analizine tabi tutulmuştur. Yıldırım ve Şimşek (2000, 162)'e göre, "İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır." Buradan hareketle

şairin şiirlerinde sözbilimsel öğeler ve yinelemeler belirlenerek örneklerle ifade edilmeye çalışılmıştır. Şairin şiir kitaplarının adlarının kısaltması ve sayfa numaraları verilmiştir. Kısaltmalar aşağıdaki gibidir:

AY : Adıyla Yaralı
HA : Hüzün Ana
ROTYŞUY : Rüzgârda Ozan Türküleri ya da Şiirin Uzun Yürüyüşü
SŞ : Seçme Şiirler
ŞVM : Şiirin Vaktine Mezmur
UDÇŞ : Umut ve Dehşet Çağından Şiirler

BULGU VE YORUMLAR

Edebî sanatlar, dilin gerçek ve sembolik her türlü anlamını karşılamak, az sözle çok şey ifade etmek, anlam ve çağrışım ilgileri kurmak, harf ve sözcüklerin şekil olarak görüntülerinden ve ses değerlerinden yararlanmak amacıyla üretilmiş söz söyleme sanatlarıdır (Çetin, 1998: 204). Sanatlar Divan şiirinin vazgeçilmez ahenk unsurlarıdır. Ahengi meydana getiren başlıca unsurlar: Ses ve sözcük tekrarları, paralellikler, armoniyi sağlayan aliterasyon, asonanslar, vezin, kafiye ve rediftir (Öztekin,2002 :83). Bunlardan şiir dilinde sıklıkla kullanılan tekrir sanatıdır. Tekrir, anlamı güçlendirmek için aynı sözcük veya sözcük gruplarını tekrarlamaktır (Çetin, 1998: 204) . Özellikle dilbilim çalışmalarında, şiir dilinde güzel söz söyleme ve tekrir bir arada düşünülmeye başlamıştır. Tekririn dilbilimde yineleme sözcüğüyle karşılandığını görmekteyiz. Dilbilimde ele alınan yinelemelerin tekrirden çok da farklı olmadığı görülmektedir. Yineleme türleri şiirlerde kullanım şekillerine göre farklılıklar göstermektedir.

Fikret Demirağ'ın şiirlerini deyişbilimsel olarak incelediğimizde, yinelemeleri sıklıkla kullanan bir şair olduğunu görmekteyiz. Bu özelliği onun şiirinin okuyucu tarafından kolay anlaşılmasını sağlamakta ve anlatımını güçlendirmektedir. Anlatımındaki sadelik okuyucuda günlük bir konu üzerinde yapılan sohbet hissi uyandırmaktadır. Şairin incelediğimiz şiirlerinde de bu özellik görülmektedir. Yinelemeler aynı zamanda şiirlerine sanatsal bir anlatım katmaktadır.

Yineleme Biçimleri

Fikret Demirağ, şiirlerinde yinelemelere oldukça fazla yer vermiştir. Yinelemeler, bazen bir, bazen birkaç sözcük ve bazen de tüm dizenin yinelenmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Özünlü şiirlerde kullanılan yinelemelerle ilgili şöyle söyler:

Geleneksel olarak yinelemeler şiirdeki her bölüğün belleğe yerleşmesi ve söyleme kolaylığı sağlamak için kullanılır. Şiirin yapı düzenini de ilgilendirdikleri için yinelemeler değişik biçimlerde incelenirler:

Önyineleme

(Anaphora) Bir ya da birkaç sözcüğün peşpeşe bölüklerin ilk dizesinde kullanılmasına denir. Önyinelemeler kullanma durumuna göre sınıflandırılabilir. Bazen yalnız bir ya da iki sözcük, bazen de tüm dize yinelenebilir (Özünlü, 2001: 134).

Demirağ şiirlerinde hemen hemen her çeşit yinelemeyi kullanmıştır. Önyinelemeler dizelerdeki kullanımlarına göre değerlendirildiklerinde kullanım yoğunluğuna göre kendi içinde gruplandırılabilir. Bunlar:

Dizede Yalnızca Bir-İki Sözcüğü Önyineleme Olan Şiirler

Bu yineleme türünde tümcenin bir veya birden fazla sözcüğünün tekrarlandığını görüyoruz.

Demirağ'ın şiirlerinde bu tür yinelemelere yer verdiğini görmekteyiz.

"Ya yusuflar sararırken
Ya zeytinler kararırken
Ya hayıtlar kururken güneşte
Ya derenaneleri kokularını postalerken"
(SS. s. 34)

"Bir ova geçtim, dalgın sarıydı,
Bir ova geçtim;sessiz turuncu"
(SŞ. s.16)

Aynı şiir içinde birden fazla sözcük grubuyla yapılan ön yinelemeler dikkat çekmektedir. Şair vurgulamak istediği düşüncelerinde ön yinelemelere oldukça fazla yer vermiştir.

"Son ovada herşeyim geceyarısıydı!
Son ova dedim ki son sanırsınız" (SŞ. s.16)
"Siz ne sanıyorsunuz, hey, kendinizi,
Siz ne sanmıyorsunuz, kendinizi!" (SŞ. s.16)

Şairin "Ölümü Biraz Daha Yenmeli Yazılan Her Yeni Şiir" adlı şiirinde de yine önyinelemeler dikkat çekicidir.

Ey ozan, yüreğinin üstündeki ağır kayayı kaldır,
Orda bulacaksın aradığın şiiri,
Orda kaynaklanmaktadır gizli bir pınar gözesi gibi.
Orda yazılmayı beklemektedir, orda keşfedilmeyi.
(ROT. s.13)

Şair bu şiirinde "orda" sözcüğüyle önyineleme yaparken orta hecedeki "a" ünlüsünü düşürerek aynı zamanda çok fazla kullanmadığı iç hece düşmesine de örnek vermektedir.

Tümcecik Biçiminde Tüm Dizenin Yarısını Kaplayan Önyinelemeler

Bu yineleme türünde şairin neredeyse tüm dizelerini yinelemelerden faydalanarak kurduğunu görüyoruz:

"Gitme keklik, ölürüm
.....
Ötme keklik, kanım akar ötersen
.....
Benim keklik!Ötme keklik ölürüm.
.....
Tutma keklik, ölürüm.
.....
Ötme keklik ölürüm
.....

Tutma keklik, ölürüm." (SŞ. s.17)

Bu şiirde aynı zamanda "Ötme keklik" tümcesiyle kıvrımlı yineleme yapıldığını görmekteyiz.

Tüm Dizesi Önyineleme Olan Şiirler

Şair "Son Şiir" adlı şiirinde dörtlüklerin son dizelerinde bu tür önyinelemeye yer vermiştir.

Siz nerdesiniz? Ben, donuk kayısılardan geçiyorum.

(SŞ. s. 27)

Şiirin tüm dörtlüklerinin son dizesi bu cümlenin aynısıdır.

Ardyineleme

Sözbilimde kullanılan yapılardan birisi de önyinelemenin tersi olan ardyinelemedir (Özünlü, 2001: 136) . Bu yinelemeler dizenin sonunda bulunan sözcük, sözcük öbekleri ya da tümce yinelemeleri şeklinde görülür. Demirağ, şiirlerinde ardyinelemeleri de sıklıkla kullanmıştır. Aşağıda tek sözcükten oluşan ardyineleme örneklerine yer verilmiştir:

Herşey geçer, belki gölgesi kalır.
Kuşlar havalanır teller boşalır.
Mermiler atılır namlular boşalır.
Adamlar gider kahveler boşalır.
Taksiler geçer asfaltlar boşalır. (SŞ. s.25)

"Her şey Geçer Geçmesine" adlı şiirinde "duy" sözcüğü ile tek sözcükten oluşan ardyinelemeleri görmekteyiz.

Bu gemide kalan son tayfayım,
Yüzümün sesini duy.
Ut mu gitar mı, kaval mı,
Ne çalıyorsa, gövdemin sesini duy.
Beynimin içinde patlamalar oluyor,
Dinamit mi, roket mi, çiçek mi
Ne patlıyorsa,
Kafamın içindeki dağlar uçuşuyor havaya,
Ağaçlar, evler devriliyor, sesini duy. (SŞ. s.19)

"Bir Umut Şarkısı" şiiri ardyinelemeye verilen çok güzel bir örnektir. Burada şair vurgulamak istediği "sana" sözcüğünü şiirinin sonuna kadar tekrar etmektedir.

"Sana güveniyorum:
Füzeleri yapan sana
Atomu patlatan sana
Bilgisayarları programlayan sana
Doğayı yeşerten sana
Doğayı cesede çeviren sana
Kuşlara bile şarkı yapan sana
Suları yaşama çeviren sana" (UDÇŞ. s.62)

Zıt Koşut Yineleme

Bu yineleme, tümce ya da bölük başlarındaki sözcük ya da sözcük gruplarının, bölük ya da tümce sonlarında yinelenmesiyle yapılır (Özünlü, 2001:119). Demirağ'ın şiirinde zıt koşut yinelemesine örnekler vardır.

Balıklar ölüyor sularda her gün
Sular ölüyor sularda her gün
Sevinçler ölüyor, sevişmeler ölüyor,
Topraklar çürüyor, sular çürüyor, yaşam. Ölümün Gözlerini Üstümde Duyuyorum. (UDÇŞ. s.19)

Kıvrımlı Yineleme

Geleneksel sözbilim, kıvrımlı yinelemeyi, bir tümcenin sonunda yer alan sözcüğünün daha sonra gelen tümcenin ilk sözcüğü olarak kullanılması olarak ifade eder(Özünlü, 2001: 136) . Demirağ'ın şiirlerinde bir dizenin sonunda bulunan bir sözcüğün, sözcük grubu ya da cümleyi kendinden sonraki dizenin başına getirerek kıvrımlı yineleme yaptığı görülür.

Sonbahar radyolarının haber bültenlerinde
Dünyanın yarısında genç yapraklar dökülüyor
Genç genç yapraklar dökülüyor kan içinde
En şarkılı yapraklar dökülüyor kan içinde,
Genç ağaçların yapraklanıp çiçeklendiğini de
Bildirecek ilkbahar radyoları günün birinde! (SŞ. s.58)

Bu şiirde "Genç yapraklar dökülüyor" yinelemesi kıvrımlı yinelemedir.

Deniz deniz akdeniz değil midir?
Değil midir basık beyaz ada evleri, (SŞ. S.35) dizelerinde "değil midir?" kıvrımlı yinelemesi vardır.

Uykuyu ateşe at
Gülü suya bas
Gömleğimi ütüle
Aşkı suya bas
Suya bas kirliliği (SŞ. s.38)

Dizelerinde ise "suya bas" sözcük grubu ile hem kıvrımlı yineleme hem de şiirin çeşitli yerlerinde ard yineleme yapıldığını görmekteyiz.

Şair aşağıdaki iki şiirinde de kıvrımlı yineleme kullanır:

Ömrüm yetecek mi ey benim acılı yurdum
Ey benim güzel yurdum, ey benim yaralım. (ROT. s.18)
Yağmur yağdı yıkadı
İçimin sardunyalarını,
Şiirimin suları kabardı,
Suları kabardı şiirimin. (ROT. s.59)

Tırmanma

Daha çok nesirde görülen bir yineleme türüdür. Sözcükleri, sözcük gruplarını ya da tümceleri önem sırasına göre yerleştirerek yapılır (Özünlü, 2001: 120) . Demirağ'ın dizeler

halinde yazılmış fakat nesir havasında olan şiirlerinde bu yineleme türüne yer verdiğini görüyoruz.

Hastayım, iyi değilim, dallarımdan yapraklar döküldü. (SŞ.s. 21)
Sıfır derece ayıplı, çağdışı, gözükanlı. (SŞ.s.71)

Koşut Yineleme

Koşut yineleme, önyineleme ve ardyinelemenin, ikisinin birden aynı bölükte kullanılmasıyla yapılmaktadır (Özünlü, 2001:138).

Baylar sizden özür dilerim
Yanlış akıyor yüzüme suyunuz
Çekip gidin başımdan, özür dilerim
Bana hüzün veriyorsunuz
Baylar sizden özür dilerim
Ekmeğimi aldığınız yere koyunuz,
Sessizliğim utanıyor sesinizden
Bana çok karanlık geliyorsunuz.
.....
Baylar sizden özür dilerim. (SŞ. S.11)

Bir başka şiirinde yine koşut yinelemeyi görmek mümkündür:

Ben geçiyorum diye su sustu!
Duyuyor musun ayçiçeklerinin fısıltısını
Ağaçların çıtırtısını, kol saatimin tıkırtısını
Duyuyor musun, ben geçiyorum diye su sustu!
.....
Ben geçiyorum diye su sustu! Duydun mu, biliyor
musun?
Hayat bizi dışarı kustu! (SŞ. s.18)

"Hayatım ağrıyor." tümcesiyle koşut yinelemeye örnek veren şair aynı zamanda "ağrıyan" sözcüğüyle de önyinelemeye örnek vermektedir.

Hayatım ağrıyor.
Ağrıyan hayatımla yürüyorum ağrıyan dünyaya.
Ağrıyan hayatımdan ağrı dindirici bir şiir
Damıtıp aktarabilirsem ağrıyan dünyaya
Hayatımın ağrıları bir işe yaradı diyebileceğim.
Hayatım ağrıyor.
Zonklayan bir çağın, dünyanın çocuğuyum.
Kanım, beynim, yüreğim zonkluyor
Çağımın ve dünyamın zonklamasıyla birlikte;
Zonklayan dünyaya ilişkin bir şiir zonkluyor bende de.
(SŞ.s.63)

Ek Yinelemesi

Aynı yapım ya da çekim ekinin başka başka sözcüklerle kullanılmasıyla yapılır(Özünlü, 2001: 122) .

Fırından sıcak bir ekmek aldım
Sanki bir tavus kuşu taşıyorum!
Üstümdeki çınarları aşıyorum
Asfalttaki katran kokusunu,
Bir karanfili, bir kış otosunu
Bir bomba gürültüsünü aşıyorum,
Elimdeki tavusla kendime şaşıyorum. (SŞ. s.15)
Hiçbir kahvede on dakikadan çok kalamıyoruz,
Suyun bu renginden ve fazla zenginden
Harflerimiz döküleli tad alamıyoruz,
Hiçbir işe doğru dürüst yaramıyoruz,
Kuş muş, ağaç mağaç aramıyoruz,
Biz de bir ağızdan bağırıyoruz ve diyoruz:
Bizi görmek için de
Sizden yüzgörümlülüğü istiyoruz! (SŞ. s. 14)

Çok Ekli Yineleme

Bu yineleme, aynı kökten türemiş sözcüklerle yapılır (Özünlü, 2001: 121)

Sessizliğim utanıyor sesinizden
Bana çok karanlık geliyorsunuz (SŞ. s.11)

Dizelerinde "ses" ad kökünden türetilen "sessizlik" ile sesinizden kelimesindeki "ses" kökteştir.

İkizleme

Dize içinde aynı sözcüğün bağlaçlı ya da bağlaçsız olarak yinelenmesiyle yapılır (Özünlü, 2001:121).

Çarpıp çarpıp geri dönen
Boyuna bana geri dönen
Ey benim şiirimin sesi
.....
Küçük bir gemi gibi, çırpına çırpına
Ağır ağır sulara gömüldü gitti. (SŞ. s.69)
Zaman zaman seni de aşıyor mu
Günlerimizi kuşatan zamanın dalgaları (SŞ. s.147)
İçimde ince ince bir çocuk ağlaması. (SŞ. s.71)
Kim görse yüzünü, bu bir Akdenizli yüzü der;
Girdileri şunlar şunlar: Acılardan bir tarih. (AY. s. 46)
Uzaklarda çocukluğunun portakal ağaçları
Bir rüzgârda usul usul savrulur. (SŞ.s.77)
Kındırık kapının ardındaki odada
Güvül güvül saçlarıyla, kadife saçlarıyla (HA. s.205)

SONUÇ

Fikret Demirağ Kıbrıs Türk şiirine büyük emek vermiş şairlerin başında gelir. Yazdığı çok sayıdaki şiirde aşklarını, ümitlerini, Kıbrıs Türkü'nün yaşamış olduğu zorlu savaş yıllarını kaleme almıştır. Şiirlerinde anlam derinliğine büyük önem veren şair, aynı zamanda yinelemeleri sıklıkla kullanarak vurgulamak istediği düşüncelerin okuyucuların bellekle-rinde yer etmesini sağlamıştır.

Fikret Demirağ'ın şiirlerinin taranmasıyla oluşturulan bu çalışmada Demirağ'ın şiirlerinde deyişbilimsel açıdan yinelemelerin ne şekilde kullanıldığı ve bu yinelemelerin şiirde nasıl bir etki yarattığı tespit edildi. Şiirlerinde kullandığı dilbilimsel özelliklerin onun şiirlerinin anlamlandırılmasında ne denli etkili olduğu belirlendi. Bir şiir incelenirken elbette ki sadece dilsel özellikleri değil aynı zamanda içeriksel özellikleri de incelenmelidir. Bu bütünlüğü sağlamak, şiir incelemeleri için kaçınılmaz bir gerçektir. Yinelemeler şairin şiirine dilsel bir zenginlik katmaktadır. Bu çalışmayla Fikret Demirağ'ın kullandığı dil yapılarının aynı zamanda anlamı güçlendirdiği tespit edilmiştir. Şair vurgulamak istediği duygularını yinelemelerden yararlanarak okuyucuya aktarmaya çalışmıştır. Burada şairin dil ve anlam ilişkisini en güzel şekilde gözler önüne serdiğini görmekteyiz. Genellikle bu konuda yapılan çalışmalar tarama modeline yönelik nitel araştırmalardır (Güneş,2011; Ötekin, 2002).

Demirağ şiirlerinde yinelemelere yer vererek, sözdizim sanatına çok güzel örnekler vermiştir. Daha öncede belirtmiş olduğumuz biçimbirimsel yinelemelerden en çok önyineleme, ardyinelemeyi kullandığını görüyoruz. Bunun yanında şair kıvrımlı yinelemeyle şiirine ahenk katmayı da ihmal etmemiştir. Şairin bütün şiirleri içinde önyinelemeleri; dizede yalnızca bir iki sözcüğü önyineleme olan şiirler, tümcecik biçiminde tüm dizenin yarısını kaplayan önyinelemeler, tüm dizesi önyineleme olan şiirler, ard yinelemeler, kıvrımlı yinelemeler ve koşut yinelemeler, ek yinelemesi, çok ekli yineleme ve ikizleme biçiminde görmekeyiz. Bunun yanında daha çok düzyazıda görülen tırmanmayı da nesir havasında yazmış olduğu şiirlerinde görmekteyiz. Şair bu yönüyle okunması zevkli, anlaşılması kolay ve duygu yoğunluğu yüksek şiirler yazmıştır. Fikret Demirağ, bu özelliği ile deyişbilimin pek çok biçemini kullanarak şiir sanatını kurmak için geleneksel sözbilim yöntemlerine başvurmuştur.

Kaynaklar

Aksan, Doğan (1995), *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*. Engin Yayınevi: Ankara.

Aksan, Doğan(2006) *Türkçenin Sözvarlığı,* Engin Yayınevi. Ankara

Boztaş, İsmail (1994) "Metindilbilim Açısından Şiir", *Dilbilim Araştırmaları.* Hitit Yayınları: Ankara. 171-194.

Çetin, Nurullah (1998) *Edebiyat Bilgi ve Kuramları*. Anadolu Üniversitesi Yayınları. Eskişehir:1998.

Demirağ, Fikret(1994) *Seçme Şiirle*r. Pygmalion yayınları: Lefkoşa.

Demirağ ,Fikret (1986)*Adıyla Yaralı*. Su yayınları: Lefkoşa.

Demirağ, Fikret(1992) *Hüzün Ana*. Galeri Kültür Yayınları: Lefkoşa.

Demirağ, Fikret (1986) *Rüzgârda Ozan* Türküleri ya da Şiirin Uzun Yürüyüşü. KKTC Turizm ve Kültür Bakanlığı Yayınları:Lefkoşa.

Demirağ Fikret (1996) *Şiirin Vaktine Mezmur*. Işık Kitabevi Yayınları: Lefkoşa.

Demirağ Fikret (1978) *Umut ve Dehşet Çağından Şiirler.* Sanat- İletişim Yayınları: Lefkoşa.

Güneş, Bahadır (2011) *Borçalılı Valeh Hacılar'ın Şiirlerinde Yinelemeler*. Karadeniz Araştırmaları, s.147-156.

Özkan, İbrahim (2011) *Türk Atasözlerinde Yinelemeler.* Turkish Studies. 1595-1903.

Öztekin Özge (2002) "Divan Şiiri ile Deyişbilim Arasında Yapısal Bir Köprü: Fûzulî ve Bâki Divanlarında Yer Alan Biçimbirimsel Yinelemeler", *Türkbilig*, s. 83-105.

Özünlü, Ünsal (2001) *Edebiyatta Dil Kullanımları*. Multilingual Yayınları: İstanbul.

Joanna Thornborrow & Shan (2000) *Wareing*. Patterns in Language: Stylistics for Students of Language and Literature. Foreign Language Teaching and Research Press.

Kabataş Orhan vd. (2006)*Kıbrıs Türk Edebiyatı II*. MEB Yayınları: İstanbul

Richard Bradford (1997) *Stylistics*. Routledge London and New York.

Yılmaz Zübeyr & Ramazan Okumuş (1992) *Kıbrıs Türk Şiiri*. MEB Yayınları: İstanbul.

Özet

Fikret Demirağ'ın Şiirinde Yinelemeler

Kıbrıs Türk Edebiyatı içinde şiirlerin önemli bir yeri vardır. Ada, geçmişten günümüze geçirdiği çeşitli değişikliklerin etkisiyle yaşanan olaylarla sanatçılar için büyük bir ilham kaynağı olmuştur. Fikret Demirağ da Adalı olmanın farkındalığını ve ayrıcalığını yaşayan şairlerimizden biridir. Kıbrıs Türk Edebiyatı incelendiğinde şiirin, bu edebiyatta geniş bir yeri olduğu görülmektedir. Geçmişten günümüze kadar uzanan süreçte Ada topraklarında büyük şairler yetişmiştir. Bu topraklarda yaşanan sevinçler, üzüntüler, savaşlar, göçler tüm gerçekliğiyle ve duygu yoğunluğuyla şiirlere kaynaklık etmiştir. Şiiri oluşturan dildir. Bu yüzden şiirleri anlayabilmek için kullanılan dili iyi bilmek ve anlamak gerekir. Deyişbilim bunu sağlaması bakımından önemlidir. Deyişbilim şiir dilini daha iyi anlamayı ve metni hangi ölçütlere göre değerlendirmemiz gerektiğini gösterir. Bu çalışmada Kıbrıslı bir Türk şair ve yazar Fikret Demirağ'ın şiirlerinde dilbilimsel yinelemeler ele alınmıştır. Bu çalışmada tarama yöntemiyle şairin şiirlerinde yineleme kullanımı tespit edilmiştir. Burada tarama modeline dayalı, metne yönelik inceleme esas alınmıştır. İncelemede Ünsal Özünlü'nün Edebiyatta Dil Kullanımları kitabındaki sınıflama temel alınmıştır. Çalışmada şairin şiirlerinde yinelemelere sıklıkla başvurduğu tespit edilmiştir. Yinelemeler şairin şiirlerinin okuyucu tarafından zevkle okunmasını ve şiirin ahengini, duygu yoğunluğunu artırmasını sağlamıştır. Bu tür dil kullanımları dili zenginleştiren öğelerdir. Demirağ'ın şiirlerinin deyişbilim açısından incelenmeye değer zenginliğe sahip olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Deyişbilim, biçimbirimsel yinelemeler, Kıbrıs Türk Şiiri*

Abstract

TYPES OF REPETITION IN FİKRET DEMİRAĞ'S POEMS

Poetry encompasses a significant part of literary works in TRNC. The history of the Island has experienced many different kinds of changes and challenges from past to present, which has been an inspiration resource for the literary men and artists. Fikret Demirağ, as one of the most famous poets of the TRNC has always attempted to reflect these experiences in his poems. The quality of language in poetry is very important. Thus, in order to perceive and understand the language of poetry we should be aware of its language. Stylistics is the study of the language of literary texts and has many devices to analyze the language of poetry. Repetitions are numerous in Fikret Demirağ's poetry, as one of the distinguished poets in TRNC. The study uses scanning technique to determine the kinds of repetitions in Demirağ's peoms. This study uses Unsanl Ozunlu's repetition categorization written in his book titled The Language of Literature. Fikret Demirağ, who formed his first poems under the influence of the second new poetry movement which affected a major community of poets in Turkey and who had remarkable progress then in creating his own poetics, began to bring forth products in the sphere of Mediterranean sensitivities starting from 1980s. Repetitions in Fikret Demirağ's poetry encourage the reader to read the poems with enthusiasm and excitement. The stylistic devices enrich his poetry. The poet has used many stylistic devices which make his text valuable to be studied.

Keywords: *Fikret Demirağ, Types of Repetitions, TRNC poetry.*